

**HERPAINÉ LAKÓ JUDIT¹ – BÁCSNÉ BÁBA ÉVA² – NAGY ZSUZSA³ –
MÜLLER ANETTA⁴**

Tantervi lehetőségek a tájékozódás és a turisztika oktatásában

A tájékozódás és a sporttáborok, a túrázás és a tájfutás érdekes színfoltjai az iskolák képzési kínálatának, hiszen nem a szokásos tanár-tanuló interakcióban szólítja meg a diákokat, ami kellő motivációt jelent a számukra. A táborok során a táborszervezéssel, lebonyolítással kapcsolatos menedzsment-feladatokon kívül gyakorlatorientáltan sajátítják el a különböző ismereteket, mozgásanyagot. A táborok jelentős pedagógiai értékkel bírnak, hiszen különféle nevelési feladatokon keresztül pozitív személyiségjegyeket alakítanak ki, és hozzájárulnak a fiatalok személyiségformálásához is. Kutatásunkban elemezzük a tájékozódással és a túrázással kapcsolatos ismeretek tantervi megjelenését.

Bevezetés

A tájékozódás az életünk szerves része, hiszen a mindennapjainkban a világban történő eligazodást segíti. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy e kompetencia fejlesztése viszonylag korai életszakaszban már elkezdődjön. A mozgásos cselekvésekhez kapcsolódó tájékozódásra, illetve ezekhez kapcsolódó egyszerű feladatok tanítására már korán lehetőség nyílik, az alsó tagozatban elkezdhetjük játékos formában tanítani. A térképismeret és az alapvető környezeti neveléssel kapcsolatos ismeretanyag elsajátítása után kezdődhet meg a készségszintű ismeretek elmélyítése.

Napjainkban sokat változott az oktatás, így a köznevelés és a felsőoktatás tartalmi és módszertani aspektusai is új módszertani tartalmakkal frissültek.

Az új típusú tantervek első generációja 1995-ben jelent meg, Nemzeti Alaptanterv néven, ennek bővített keretek között történő megújulásai többször is napvilágot láttak. Több hazai tantervelméleti kutató (Rétsági–Csányi, 2014; Hamar, 2012; Rétsági et. al., 2011; Hamar–Derzsy 2002a; 2002b.) foglalkozott a törvényi és tantervi változások összefüggéseivel a Testnevelés és sport műveltségterület fókuszával. A műveltségterületre gyakorolt

¹ adjunktus, Eszterházy Károly Egyetem, Sporttudományi Intézet; lako.judit@uni-eszterhazy.hu

² egyetemi docens, tanszékvezető, Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Sportgazdasági és -menedzsment Tanszék; bacsne.baba.eva@econ.unideb.hu

³ testnevelő tanár, Újpesti Két Tanítási Nyelvű Műszaki Szakközépiskola és Gimnázium; nagizsuzsa@gmail.com

⁴ egyetemi docens, Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Sportgazdasági és -menedzsment Tanszék; muller.anetta@econ.unideb.hu

oktatáspolitikai hatás eredményeként került bevezetésre a mindennapos testnevelés. A 2012/2013-as tanévtől az 1., az 5. és a 9. évfolyamon, majd felmenő rendszerben minden évfolyamon kötelező lett a mindennapos testnevelés. A 2015/2016. tanévtől kezdve teljessé vált a mindennapos testnevelés bevezetése. Ezzel párhuzamosan folytatódott a sportiskolai rendszer fejlesztése is (Balatoni et al., 2016).

A Nemzeti alaptantervben megfogalmazott pedagógia elvek, nevelési célok, fejlesztési feladatok, kulcskompetenciák és műveltségi tartalmak a kerettantervekben kerültek meghatározásra, melyből képzési tartalomhoz és iskolatípushoz kötődően többféle létezik. A köznevelést érintő tantervek és a munkaerőpiaci igények változása miatt a szemléletváltás a felsőoktatásban is nélkülözhetetlen.

A tanárképzést érintő tantervi változások is markánsan befolyásolták a felsőoktatás képzési kínálatát, a Bologna-folyamat az osztott, míg a jelenlegi tanárképzésben az osztatlan szerkezet alakult ki.

A munkaerőpiac igényeinek való megfelelés eredményeként az osztatlan képzésben előtérbe kerül a gyakorlatorientált képzés és a különböző kompetenciák fejlesztése.

A pedagógusképzés területén (csecsemő- és kisgyermeknevelő, óvopedagógus, tanító, tanár) a képzésben fontos szerepük van a szabadidős aktivitásoknak, a gyakorlatcentrikus oktatásnak, valamint a szakmai, személyes, társas és módszerkompetenciák fejlesztésének (Simon, 2015; Simon et al., 2012). Ebben jelentős lehet a szerepe a tájékozódásnak, tájékozódási futásnak, a túráknak és turisztika táboroknak, erdei iskoláknak. Ezek a programok motiváló hatásúak, illetve élethelyzeteket modellálnak, és pozitív személyiségjegyeket alakítanak ki, mint a küzdeni akarás, kitartás, mások segítése, csapatszellem, fair-play stb., amit ezek a hallgatók majd jól kamatoztathatnak a későbbi életvitelük és munkájuk során. Stratégiai szinten mind a Nemzeti alaptanterv, mind a kétszintű érettségi vizsga követelményrendszere leteszi a voksot a kompetenciafejlesztés fontosságára, a tudás gyakorlati alkalmazásának jelentősége mellett. A tudásszerzés és a kompetenciafejlesztés új útjai azt is jelentik, hogy a pedagógusképzésben és -továbbképzésben előtérbe kell, hogy kerüljenek a szociális kompetenciák, a gyakorlat-orientált foglalkozások, táborok, kreatív alkotóműhelyek, reflektív tanítási gyakorlatok, a személyiségfejlesztéssel és konfliktuskezeléssel kapcsolatos műhelymunkák (Müller és Szabó, 2007).

A mindennapos testnevelés bevezetésével sok iskola infrastrukturális gondokkal szembesült. Ezen problémák kiküszöbölésére jó lehetőséget nyújt a tájékozódási ismeretek és a tájfutás oktatása, hiszen az iskolaudvaron, a szabadtéri sportpályán, az iskolaépületben, a

közeli parkban is megtartható a tanóra. Az erdei iskola programkínálatába is nagyon jól illeszthető, ami szintén a kapacitáshiány részleges megoldásának egyik alternatívája lehet.

A tájékozódáshoz és a tájfutáshoz kötődő ismeretek nem kizárólag a testnevelésórán jelennek meg, hanem más tantárgyak keretein belül is, pl: földrajz, történelem, biológia, matematika stb. A tantárgyközi koncentrációkat, kereszttantervi lehetőségeket is érdemes kiaknázni, sok elméleti ismeret megértésében segíthet a gyakorlatban kipróbált térképhasználat, az iránytű, tájoló alkalmazása.

Kutatásunkkal célunk megvizsgálni a tájékozódás, a túrázás, a tájfutás megjelenésének mértékét a különböző tantervi szabályozókban, és feltérképezzük az iskolai oktatásban (tanóra, iskolai sportkör, erdei iskola, szabadidősport, sportversenyek stb.) történő széleskörű alkalmazási lehetőségét, illetve bemutatjuk megjelenését a sportszakos hallgatók felsőoktatási képzésében.

Kérdésfeltevések

A kutatásunk során az alábbi kérdések fogalmazódtak meg:

- A tantervekben hogyan és milyen módon jelenik meg a tájfutás?
- Milyen lehetőségek vannak a tájfutás és a tájékozódási ismeretek oktatására?
- A tantárgyköziséggel milyen más tárgyak oktatásában van lehetőség a tájfutáshoz, a tájékozódási ismeretekhez kapcsolódni?
- A pedagógusképzésben, a testnevelő tanárok felkészítésében hogyan jelenik meg a tájékozódás, túrázás ismeretanyaga?

Hipotézisek

- Feltételezzük, hogy a tájfutás oktatására (sokoldalúsága miatt) sokkal több lehetőség van a tantervben, mint ami nevesítve megjelenik annak tartalmi elemeiben.
- Feltételezzük, hogy a tájékozódási futás oktatására készített tanmenetek nem kaptak széleskörű publicitást az oktatási rendszerben.
- Feltételezzük, hogy a testnevelők felkészítésében a tájékozódás, tájfutás, turisztika ismeretanyag bővíthető lenne.

Anyag és módszer

Hazai tantervi komparatív elemzésekkel kívánjuk alátámasztani az említett sportágak meghatározó szerepét a sokoldalú személyiségfejlesztésben és az életviteli kompetenciák fejlesztésében. Cselekvési terv formájában foglaljuk össze, hogy milyen feladatokat, szakmai munkát kell végeznie a szakszövetségeknek és a pedagógusoknak az eredményes oktatómunka érdekében.

Eredmények

A „*természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben*” elnevezésű tantervi tartalomra 30 órányi keretet szán a tanterv az 1–2. osztályban. A tanterv a szabadban üzhető mozgásformákat helyezi a tartalom fókuszába, ahol a tanulók az állandóan változó időjárás elemeihez alkalmazkodnak, ami edzi a szervezetüket és immunrendszerüket egyaránt, valamint növeli a friss, szabad levegőn való tartózkodás idejét. Az egyéb szabadidős mozgások csoportjába a tájfutás nagyon jól illeszthető; az iskolaudvaron, a közeli parkban egy egyszerű mátrix, illetve smatroll (oldalnézeti képet ábrázol a természeti, vagy épített környezetről) térképrajzzal és pontokkal oktatható.

Az ismeretek és személyiségfejlesztés területén a közös mozgás mint örömforrás megélése fogalmazódik meg, melynek egyik kiváló eszköze lehet a tájfutás, melyet nemcsak egyénileg, hanem csapat és váltó formájában is meg lehet valósítani a csoportkohézió erősítése céljából. A „*természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben*” elnevezésű tantervi tartalomra ugyancsak 30 órányi keretet szán a tanterv a 3–4. osztályban is. A tanterv tovább bővíti a szabadban üzhető mozgásformákkal a tartalmat, valamint a meglévő ismeretek gyakorlására, elmélyítésére ad lehetőséget. Ennek érdekében bevezetésre kerülhet a hagyományos tájfutó térkép megismerése, a feladat-végrehajtásban történő használata.

Az „*alternatív környezetben üzhető sportok*” elnevezésű tantervi tartalomra 46 órányi keretet szán a tanterv az 5–6. osztályban. Választási lehetőséget ad az iskola infrastrukturális és humán erőforrásainak függvényében a különböző alternatívák közül.

A tanterv tartalma korábban dominánsan foglalkozott a térképészeti ismeretek elsajátításával, ami megalapozza a tájfutás sportágspecifikus ismereteit. Most ez konkrétan nem jelenik meg benne, azonban ebben az életkorban érdemes a térképészeti ismereteket gyakorlati feladatokhoz kötni, ami bizonyítja a tanulók térképpel történő tájékozódási ismereteit. Egyéni

differentiált foglalkozásokkal, személyre szabott feladatokkal érhetjük el az ismertek megszilárdítását és a sikerélmény biztosítását.

Az ismeretek, a személyiségfejlesztés területén kiemelkedő szerepet kap a szabadidő tudatos, hasznos eltöltése, melybe a tájékozódási futás jól illeszkedik.

Az ismeretek és személyiségfejlesztés kapcsán a szabályismeretet nevesíti a tanterv, mely a sportág alapjait jelenti, és lehetőséget ad majd a versenyzésre, a teljesítményre törekvésre. A környezetvédelemre való nevelést is fontosnak ítéli a tanterv, melyre a tájfutás igazán nevel.

Az „*alternatív környezetben űzhető sportok*” elnevezésű tantervi tartalomra 54 órányi keretet szán a tanterv a 7–8. osztályban. Választási lehetőséget ad az iskola infrastrukturális és humán erőforrásainak függvényében a különböző alternatívák közül, melyből az iskolának legalább négy félélt kell választani és tantárgyi tartalommal megtölteni. Bár a tantervi két mintában nem szerepel, lehetőség van szabadban űzött sportot választani, ami a tájfutásnak további lehetőséget ad a tartalmi elemek megtöltésére. A szempont, hogy a 7–8. évfolyamban a választott sportág technikai, taktikai és szabályismereteinek mélyítése történjen meg a jobb teljesítmény elérése céljából.

A középiskola 9–12. osztályában az „*Alternatív és szabadidős mozgásrendszerek*” elnevezésű tantervi tartalomra 60 órát szán, ahol a helyi tárgyi feltételek függvényében legalább négy választott sportági mozgás mozgásműveltségének fejlesztése a követelmény. Lehetőség van az 5–8. osztályban felsorolt lehetséges sportok vagy/és a helyi lehetőségek adta egyéb alternatív, szabadidős sportok választására, ami így biztosítja a tájfutás kontinuitását a közoktatás rendszerében.

Célként fogalmazódik meg:

- az egyén által előnyben részesített, élethossziglan űzhető sportok alternatíváinak bővítése.
- Előkészítés, felkészítés, képességfejlesztés: az élményszerű, természetben végzett előkészítő és rávezető gyakorlatokkal, a természeti erők felhasználásával a szervezet alkalmazkodóképességének, az edzettségnek, fittségnek a fejlesztése.
- A természetben végzett önálló bemelegítés, gyakorlás – laza tanári kontrollal.
- A környezettudatos viselkedés alapelveinek megismerése.
- Közlekedésbiztonsági szabályok elsajátítása és betartása.
- Felkészülés és együttműködés a különböző tábori lehetőségek, speciális, túra jellegű terhelések előtt és alatt.

A 11–12. osztályban az alternatív és szabadidős mozgásrendszerek egységen belül nevesítve van a tájékozódási futás. A rekreációs szemlélet és az iskola belső és külső környezetének megismerése tükröződik vissza a tananyagrészen.

A fent részletezett mozgásformák megjelenését a köznevelés kerettantervében az *I. táblázat* mutatja összefoglalva.

1–2. OSZTÁLY		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	Órakeret 30 óra
3–4. OSZTÁLY		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	Órakeret 30 óra
5–6. OSZTÁLY		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alternatív környezetben űzhető sportok	Órakeret 46 óra
7–8. OSZTÁLY		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alternatív környezetben űzhető sportok	Órakeret 54 óra
9–10. OSZTÁLY		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alternatív és szabadidős mozgásrendszerek	Órakeret 60 óra
11–12. OSZTÁLY		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alternatív és szabadidős mozgásrendszerek	Órakeret 60 óra

1. táblázat. A természetben űzhető gyalogos jármódú tájékozódási mozgásformák megjelenése a köznevelés kerettantervében – összefoglaló táblázat
(<http://kerettanterv.ofi.hu> alapján saját szerkesztés)

A sporttáboroknak széles irodalmi háttere van. Vannak olyan művek, melyek a táborok természetföldrajzi aspektusait (tájékozódás, térképismeret, domborzat, stb.) helyezi előtérbe Kondor (1984), Halász (1987), Gábor(1986), Schell (1995) Dosek (1997), Cseh (2001). Más irodalmak a módszertani vonatkozásokat helyezi előtérbe Farkas (1972), Dosek-Ozsváth (1999) Barabás és mtsai (1986), Könyves és Müller (2001), Bassler (2003).

Turisztikatábor

A testnevelő tanárképzés (osztatlan 4+1, 5+1) területén is megjelenik a természetjárással, túrázással, tájékozódással kapcsolatos ismeretanyag. A leendő testnevelők felkészítésében

fontos, hiszen a későbbi munkájuk során tudniuk kell alkalmazni a tanult ismereteket a gyakorlatban is (túrák, táborok, erdei iskolák, versenyek stb. során).

A hallgatók a turisztikatábor követelményeit az 1. évben teljesítik, mely gyakorlati jeggyel zárul. A turisztikatáborok mozgásprogramja között szerepel a tájfutás, túrázás változó terepviszonyok mellett, nordic-walking. Az elméleti oktatásban a tájékozódási ismeretek, térkép- és tájolóhasználat, a túrázási alapismeretek és szabályok, az elsősegélynyújtá- és balesetvédelmi vonatkozások, a természetvédelmi aspektusok és a szervezőmódszertani ismeretek kerülnek bemutatásra. A mozgásformák tantervi vonatkozásai és az alternatív környezetben űzhető sportok bemutatása is prioritást kap.

A túrázás, természetjárás, tájfutás előnyei:

- A természetjárás legszélesebb körben elterjedt módja – iskolai szinten is a legkönnyebben megvalósítható – a gyalogos természetjárás. Semmilyen különleges felszerelést nem igényel.
- Költséghatékony, így jövedelmi viszony alapján a célcsoport tág. Alacsony diszkrecionális jövedelemmel rendelkező vagy önálló jövedelemmel nem rendelkezők (iskolások) számára is elérhető.
- Egyszerű mozgásanyag.
- Alternatív; egészséges környezetben űzhető.
- Life-time jellegű sporttevékenység.

Mivel ilyen sok előnnyel rendelkezik, így dominánsabban kellene megjelentetni a köznevelés és a felsőoktatás tanterveiben, és az óraszámokban is, hiszen az élethossziglan űzhető rekreációs tevékenységek egyike.

Feladatok és lehetőségek

A Z generáció igényeit figyelembe véve a mindennapi oktatásba érdemes lenne bevonni azokat az IKT eszközöket (pl. okostelefon – mobil-O, QR kódos pontfogás, állandó pálya, GPS és egyéb útvonalkövető alkalmazások), melyek színesebbé teszik az oktatást, és felhívják a digitális nemzedék figyelmét a túrázás, tájékozódási futás értékeire.

Hasznos lenne minél több olyan ingyen, széles körben elérhető kiadványt készíteni a tanárok részére, mely a módszertant tartalmazza, konkrét óratervezetek, feladatok formájában, természetesen minden segédokumentummal, elektronikus segédletekkel, e- anyagokkal.

A testnevelőtanár-továbbképzések rendszerében meg kell jelennie a turisztikai ismereteknek, a tájékozódásnak és a tájékozódási futásnak is. Ki kellene használni a szaktanácsadói rendszer adta lehetőségeket, felületeket is e sportág minél szélesebb körű megismertetésére, népszerűsítésére és az oktatásba történő bevonásra.

A testnevelésórakon kívül az iskolai, szervezett, tanórán kívüli szabadidős tevékenységekben is megjelenhetnének az említett sportágak.

Ezzel összefüggésben a felsőoktatás lehetőségeit is meg kell vizsgálnunk. A sportszakos képzések hallgatói megismerik a sportág alapjait és oktatásának módszertanát, ezt lehetne kiegészíteni az érdeklődők számára további oktatási lehetőségekkel (pl. sportszakmai gyakorlat). Valamint a nem sportszakos hallgatók kötelező testnevelésében is új és úde színfolt lehetne a tájfutással történő ismerkedés.

Összegzés

Kutatásunk során bizonyítást nyert, hogy a tájékozódás, túrázás és tájfutás oktatására sokkal több lehetőség adódik a tantervben, mint ami nevesítve megjelenik annak tartalmi elemeiben. A mindennapos testnevelés infrastrukturális problémáinak kiküszöbölésére kiváló lehetőségeket nyújthat a tájékozódási ismeretek és a tájfutás oktatása, hiszen az iskolaudvaron, a szabadtéri sportpályán, az iskolaépületben, a közeli parkban is megtartható a tanóra.

A megtanult ismeretek az egészséges életmód, rendszeres fizikai aktivitás támogatása mellett széleskörű lehetőségeket biztosítanak az egyének hosszútávú fejlesztésében (Géczi és Baji, 2016). A tájékozódási képességek fejlesztése és minél magasabb szintű hasznosítása, alkalmazásképes megvalósítása a mindennapi életben is fontos kompetenciaterület.

Az informatikai eszközökkel támogatott (pl. mobil-o, QR kódos pontfogás – állandó pálya) sportolás még az inaktívabbak számára is vonzóvá teheti a természetben űzhető sportokat, különös tekintettel a túrázásra és a tájfutásra.

A tájékozódáshoz és a tájfutáshoz kötődő ismeretek nem kizárólag a testnevelésórán jelennek meg, hanem más tantárgyak keretein belül is, pl: földrajz, történelem, biológia, matematika stb. A tantárgyközi koncentrációkat, kereszttantervi lehetőségeket is érdemes kiaknázni, sok elméleti ismeret megértésében segíthet a gyakorlatban kipróbált térképhasználat, az iránytű, tájoló alkalmazása, a téri tájékozódás.

A tájfutás és a túrázás természetközelségére építve akár az erdei iskolai programokba (ez kötelező tanulási forma alternatív keretben, alternatív tartalommal), nyári táborokba stb. is bekapcsolható.

A tájékoztató futás oktatására készített tanmenet eddig nem készült, segédanyagok, módszertani segédletek azonban már léteznek (pl: http://nyksze.hu/wp-content/uploads/2014/01/t%C3%A1jOktatofuzet_tanaroknak.pdf, <http://np.netpublicator.com/netpublication/n35166438>, <http://np.netpublicator.com/netpublication/n01291633>). Ugyanakkor átfogó tanmenet és konkrét óravázlatok, tervezetek az életkori specifikumokkal és a kerettantervi elvárásokkal összevetve még nem jelentek meg. Ennek pótlása lehet az első lépés az iskolai tájékoztató futás szélesebb körű bevezetéséhez.

BIBLIOGRÁFIA

- Balaton, I. – Kith, N. – Kosztin, N. – Csernoch, L. (2016). The system of sports schools in respect with youth-training in Hungary. *J. Educ. Health Sport* 6. évf. 13. sz., pp. 42–53.
- Barabás, Gy.– Bánhidi, A. – Bokody, J. – Buch, J. (1984). *A túravezetés általános ismeretei*. Budapest: Magyar Természetbarát Szövetség.
- Bassler, R. (2003). Qualitätsniveaus und Gesundheitskompetenz im österreichischen Kur- und Wellness-Tourismus. *Tourismus Journal*, 7. évf. 2. sz. pp. 187–202.
- Cseh, Z.(2001). *Bükki túrák*. Eger: Garamound Kft.
- Dosek, Á. – Ozsváth, K. (1999). *A sízés 2000. A telemarktól a carvingig*. H.n.: Szinkron Press. Kft.
- Dosek, Á. (1997). *Erdők, hegyek sportjai*. Budapest: Magyar Tájékoztató Futó Szövetség.
- Farkas, Gy. (1972). *Téli-nyári táborozások*. Tanárképző Főiskolák Tankönyve. Budapest: Tankönyvkiadó.
- Gábor, I. (1986). *Turista tereptan*. Budapest: Sport Kiadó.
- Géczi, G. – Baji, I. (2016). A Hosszú-távú Sportolófejlesztési Program szükségszerűsége a magyar sportban. *Testnevelés, Sport, Tudomány*, 1. évf. 1. sz. pp. 27–37.
- Halász, M. (1987). *Tereptan és térképészet*. Túravezetők könyvtára. Budapest: Budapesti Természetbarát Bizottság.
- Hamar P. – Derzsy, B. (2002a). Az elmúlt tíz esztendő tantervi változásainak tapasztalatai I. rész. Módszertani lapok. *Testnevelés* 9. évf. 1. sz. pp. 1–7.
- Hamar, P. – Derzsy, B. (2002b). Az elmúlt tíz esztendő tantervi változásainak tapasztalatai II. rész. Módszertani lapok. *Testnevelés* 9:2. 1– 6.
- Hamar, P. (2012). MindenNATos testnevelés. *Új Pedagógiai Szemle* 62. évf. 11–12. sz. pp. 87–97.

- Kerettanterv a gimnáziumok 9–12. évfolyama számára. [online] http://kerettanterv.ofi.hu/03_melleklet_9-12/index_4_gimn.html [2017.02.14.]
- Kerettanterv az általános iskola 1–4. évfolyamára. [online] http://kerettanterv.ofi.hu/01_melleklet_1-4/index_alt_isk_also.html [2017.02.14.]
- Kerettanterv az általános iskola 5–8. évfolyamára. [online] http://kerettanterv.ofi.hu/02_melleklet_5-8/index_alt_isk_felso.html [2017.02.14.]
- Kondor, E. (1984). *Természetjáró IXI*. Budapest: Magyar Természetbarát Szövetség és Sportpropaganda Vállalat.
- Könyves, E. – Müller, A. (2001). *Szabadidős programok a falusi turizmusban*. Budapest: Szaktudás kiadó ház Rt.
- Müller, A. – Szabó, R. (2007). *A sporttáborok szerepe a turizmusban és a felsőoktatásban*. II. Fürstenfeldi Neveléstörténeti Konferencia. Ausztria. Fürstenfeld. 2007. okt.12–13.
- Rétsági, E. – Csányi, T. (2014). Nemzeti Alaptanterv 2012 Testnevelés és sport műveltségi terület – az iskolai testnevelés új kihívásai I. *Magyar Sporttudományi Szemle* 15. évf. 59.sz. pp. 32–37.
- Rétsági, E. – H. Ekler, J. – Nádori, L. – Woth, P., Gáspár, M. – Gáldi, G. – Szegerné Dancs, H. (2011). *Sportelméleti ismeretek*. Budapest: Dialóg Campus Kiadó.
- Schell, A.(Szerk.) (1995). *Tájfutás*. Budapest: Budapesti Tájfutók Szövetsége.
- Simon, I. Á. – Baloghné Bakk, A. – Kajtár, G. (2012). Soproni utánpótlás korú versenyzők táplálkozási-és étkezési szokásainak vizsgálata. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 13. évf. 50. sz. p. 62.
- Simon, I. Á. (2015). Bölcsődei testnevelés módszertana. In: Simon, I. Á. (Ed.). *A kisgyermekkorú nevelés módszertana*. Szombathely: Nyugat-magyarországi Egyetem Regionális Pedagógiai Szolgáltató és Kutató Központ. pp. 59–79.

HERPAINÉ, LAKÓ JUDIT – BÁCSNÉ, BÁBA ÉVA – NAGY, ZSUZSA – MÜLLER, ANETTA
 OPPORTUNITY OF CURRICULUM IN CONNECTION WITH HIKING AND ORIENTEERING

The orienteering, orientation and sportcamps, tours are very interesting promramme in the educational supply, because we can find here not the usual teacher-student interaction. That is why the camp gives a good motivation for the young student. During the sports camp the student gets the practice-oriented knowledge in connection with organization, management, transaction and leading of a camp and orientation. This camps has a very essential pedagogical value, because part of the developement is the student's identity. In our article we analyse the knowledge of orientation, tours and hiking in the curriculum.